«кооперуючий ефект». Учні у грі шукають раціональні способи організації сумісних дій, навіть в тому випадку, коли така задача їм не ставиться в явному вигляді.

4. Навчаючі і контролюючі програми, програми-тести, програми редактори стимулюють інтерес молодших школярів до навчальної діяльності, сприяють формуванню логічного, творчого мислення, розвитку здібностей учнів.

5. Використання інформаційних технологій на уроках в початковій школі є одним з самих сучасних засобів розвитку особистості молодшого школяра, формування інформаційної культури[4, с. 50–55].

Отже, використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі це не просто нове віяння часу, а необхідність і пошук нового сенсу уроку. Вдало підібрані комп'ютерні програми забезпечують розвиток творчих здібностей, стимулюють пізнавальну активність, емоційну сферу та інтелектуальні почуття школярів. Їх використання привчає учня жити в інформаційному середовищі.

Список використаних джерел

1. Шакотько В. В. Методика використання ІКТ у початковій школі: навч.-метод. посіб. / Шакотько В. В. – К.: ТОВ Редакція «Комп'ютер», 2008. – 128 с.
2. Дзюбенко А. А. Новые информационные технологии в образовании / Дзюбенко А. А. – М., 2000. –104 с.
3. Співаковський О. В. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі: навч.-метод. посібник для студентів напряму підготовки «Початкова освіта» / Співаковський О. В. – Херсон, 2011. – 267 с.
4. Мельник Ю. Формування інтелектуального компонента культури розумової праці молодших школярів засобами інформаційних технологій / Мельник Ю. // Наукові записи ТНПУ ім. В. Гнатюка. Педагогіка. – Тернопіль, 2002. – С. 50–55.

Анастасія Січкар

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ КОНФЕСІЙНО МАРКОВАНИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ У ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю подальшого комплексного вивчення індивідуально-авторського стилю Т. Шевченка як джерела для характеристики складного і суперечливого процесу мовної еволюції.

За останні роки лінгвістична шевченкіана збагатилася великими науковими здобутками, проте і досі реалізовано не всі її дослідницькі можливості. Проблеми мовотворчості Т.Шевченка розв'язували багато дослідників (праці Л. Булаховського, В. Ващенка, Г. Грабовича, С. Єрмоленко, В. Жайворонка, А. Мойсієнка, В. Русанівського, С. Січкар, Н. Слухай, А. Стебельської, П. Тимошенка, Ю. Шевельова та ін.).

Функціонуванню конфесійних лексем у народній поезії і творчості українських поетів присвячені розвідки О. Бірюкової, А. Бондаренко, Ю. Бондаренко, К. Гриньків, І. Дубровської, Н. Журавльової, Н. Каторж, М. Лесева, Н. Піддубної тощо. Семантико-стилістичні особливості окремих зразків конфесійних експресем аналізують у своїх дослідженнях Л. Пустовіт, Т. Берест, М. Мельник, Л. Петрова, Л. Селіверстова, О. Черевченко.

Мета – проаналізувати конфесійно марковані лексичні одиниці у мовотворчості Тараса Шевченка.

Поділ конфесійних лексем у межах лексико-семантичних груп є складним явищем. Критерієм поділу на лексико-семантичні групи є наявність вільних смислових зв'язків між словами. Виділяємо лексичні одиниці з денотативно-сигніфікативним значенням релігійного плану, які і є тим чинником, що зумовлює їх усталене функціонування в конфесійному стилі мовлення.

Храм, його зовнішній вигляд, внутрішні атрибути, церковне начиння: *акафіст* (назва церковного хвалебного співу) (3*); *баня* (випукла покрівля, купол) (1); *булла* (папська грамота) (7); *дзвін* (звук) (3); *дзвіниця* (5); *ідол* (статуя, істукан, якому язичники поклонялися як божеству) (4); *ікона* (2); ікона, або образ (2); *кіот* (2), *ківот* (2) (невелика засклена шухлядка чи спеціально засклена шафка для розміщення ікон та інших предметів релігійного культу); *корогви* (2), *коровги* (2) (церковний прапор з біблійними зображеннями); *костьол* (8); *крилос* (1), *клирос* (1); *кропило* (5); *кумирні* (невеликі приміщення, де язичники моляться своїм богам) (1); *ладан* (2); *лампада* (наповнена оливою невелика посудина з ґнотом, яку запалюють перед іконами) (3); *миро* (3), *мірро* (1), *мірра* (1) (запашне масло); *монастир* (8); *образ* (ікона) (9); *олтар* (найголовніша частина храму, де відправляється служба Божа й приноситься безкровна Жертва; вівтар означає Царство Небесне) (2); *орга́н* (духовий клавішний музичний інструмент, що використовується в католицьких богослужіннях) (1); *покров (покривало)* (1); *престол* (особливо освячений чотирикутний стіл, який розміщується посередині вівтаря, прикрашений білою полотняною скатертиною, а поверх неї парчевою. На престолі таємниче й невидимо присутній Сам Господь – Цар і Владика Церкви. Торкатися престолу й цілувати його можуть лише священнослужителі) (5); *собор* (головна або велика церкві в місті) (3); *храм* (приміщення для культових відправлень) (12); *хрест* (символ і предмет культу християнської релігії)

(45); *церква, церков* (35).

*Примітка: в дужках указано кількість лексем, засвідчених в ідіолекті Т. Шевченка.

Духовенство, служителі церкви: *Аллах* (назва бога в мусульманській релігії) (1); *ангел* (7), *ангол* (1); *Апостол* (за релігійними уявленнями, проповідник раннього християнства, учень Хреста) (18); *архієрей* (представник вищого духовенства у православних християн) (2); *архімандрит* (вище духовне звання в монахів православної церкви) (2); *архістратиг* (воєначальник, вождь небесних сил) (2); *базиліани* (ченці уніатського ордену св. Василія) (1); *богослов* (вихованець духовної семінарії) (7); *бонзи* (буддійські священики в Японії та Китаї) (1); *бусурман* (1), *бусурмани* (1), *бусурмени* (1) (людина іншої віри, переважно магометанин)*; Високопреосвященний* (титул архієпископа та митрополита) (1); *Владика* (загальна назва вищих чинів духовенства у православних християн) (3); *Господь* (Бог) (121); *диякон* (нижчий священний чин; помічник священика у відправі служби; участь диякона в богослужінні не обов'язкова) (1); *дяк* (11); *Єгова* (бог у староєврейській релігії) (1); *єзуїт* (5), *ізуїт* (2) (член католицького чернецького ордену); *єсеї* (назва секти) (1); *жрець* (6); *жриця* (2); *Ієсус* (1), *Ісус* (1) (ім'я міфічного засновника християнства); *кардинал* (3); *конглав* (3), *конклав* (3) (зібрання кардиналів); *ксьондз* (польська назва римо-католицького священика) (13); *Назорей* (3), *Назарей* (2); *Отець* (Бог, у назві молитви) (4); *папа* (глава Католицької Церкви, єпископ Риму і голова держави Ватикан) (3); *пастор, пастирь* (служитель церкви в протестантів, які заперечують інститут священства); *пастир* (керівник пастви, священик) (3); *піп* (18); *попадя* (дружина попа) (1); *прелат* (вища духовна особа в католицькій церкві) (2); *пророк* (проповідник і провозвісник волі Бога) (15); *протопресвітер* (головний священик серед протоієреїв) (1); *равін* (служитель культу в єврейській релігійній громаді) (1); *священик* (служитель культу православної церкви, за саном середній між дияконом і єпископом; може здійснювати всі таїнства й церковні служби, крім таїнства Священства й освячення мира; *ієрей* (панотець) (3); *собор* (збори вищого духовенства) (7); *Спаситель* (Ісус Христос) (2); *Фарисей* (член релігійної секти в Іудеї, ворожої християнству) (7).

Священний одяг, атрибути влади: *клобук* (1) (головний убір ченців); *омофор* (широка стьожка з намальованими або вишитими хрестами; одягають поверх сакоса біля шиї й спускають один кінець наперед, а другий назад) (1); *орар, орарь* (довга, широка, з хрестами стьожка, диякон носить її на лівому плечі чи оперізується нею навхрест; знаменує благодать Божу) (1); *патериця* (посох, знак вищої пастирської влади) (1); *риза* (7).

Церковні служби та їх складові: *Літаня* (католицька церковна служба) (1); *Маслосвятіє* (1); *Молебствіє* (2); *молитва* (15); *осанна*

(молитовний вигук) (2); *освятити* (6); *панахида* (заупокійне богослужіння, церковна відправа по померлому) (3); *перехрестити* (5); *постригти* (у черниці) (справити обряд посвячення у чернецтво) (1); *постригтися* (у черниці) (прийняти чернецтво, стати черницею) (1); *править* (відправляти культовий обряд) (3); *причащати* (4); *проща* (6); *служити, служить* (правити церковну службу) (3); *тіара* (1); *Утреня* (відправляється до сходу сонця; нагадує Різдво Христове і Його Воскресіння) (1).

Святі таїнства: *Алілуя* (вигук, яким славлять Бога у відправах іудейської та християнської релігії) (10); *Амінь* (частка стверджувальна; близька за значенням до «вірно», «істинно») (10); *Великдень* (християнське свято) (17); *молити* (18) (просити, благати) поет. (2); *молитися* (звертатися до бога з проханням, з молитвою; проказувати слова молитви) (154); *Паска* (1); *Пе́тра* (назва релігійного свята) (1); *Петрівка* (назва посту) (1); *Пилипівка* (назва посту) (3); *Писанка* (6); *поблагословити* (5); *Покрова* (назва церковного свята) (3); *пом'янути* (помолитися за здоров'я живого чи за упокій померлого) (8); *помолитися* (76); *Різдво Христове* (назва релігійного свята) (1); *Різдвяний* (1); *Спасівка* (назва посту) (1); *хрещений* (той, хто хрестить дитину) (1); *хрещений* (той, хто визнає християнство) (9); *христити, хрестить* (виконувати обряд хрещення новонародженого) (2).

Релігійні книги: *Біблія* (3); *Мінея* (церковна книга для читання на кожний день місяця) (1); *Писаніє* (релігійні твори) (6); *Псалтир* (книга псалмів) (5):

Конфесійно марковані лексичні одиниці у мовотворчості Тараса Шевченка служать для надання мовленню урочистого, релігійного чи сатиричного звучання, тобто виступають стилістичним елементом у творенні художнього образу та засвідчують глибокі знання поетом церковно-релігійної сфери. У поетичних творах ці мовні одиниці зазнають різних видів трансформації, що свідчить про їх переосмислення та художнє опрацювання.

Список використаних джерел

1. Словник мови Шевченка: в 2 т. / редкол.: В. С. Ващенко (відп. ред.) та ін. – К.: Наук. думка, 1964. – Т. 1. – 484 с.
2. Словник мови Шевченка: в 2 т. / редкол.: В. С. Ващенко (відп. ред.) та ін. – К.: Наук. думка, 1964. – Т. 2. – 566 с.
3. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: у 12 т. / Т. Г. Шевченко; голова ред. кол. М. Г. Жулинський; НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – К.: Наукова думка, 2001. – Т. 1: Поезія 1837–1847. – 781 с.
4. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: у 12 т. / Т. Г. Шевченко; голова ред. кол. М. Г. Жулинський; НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – К.: Наукова думка, 2001. – Т. 2: Поезія 1847–1861. – 781 с.

5. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: у 12 т. / Т. Г. Шевченко; голова ред. кол. Є. П. Кирилюк; АН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – К.: Наукова думка, 1991. – Т. 3: Драматичні твори. – Повісті. – 399 с.
6. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: у 12 т. / Т. Г. Шевченко; голова ред. кол. М. Г. Жулинський; НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – К.: Наукова думка, 2003. – Т. 6: Листи. Дарчі та власницькі написи. Документи, складені Т. Шевченком або за його участю. – 629 с.

Сергій Соломка

ДО ПИТАННЯ ПРО ПАТОГЕНЕЗ ХВОРОБИ НЕВАГОМОСТІ

Питання про фізіологічну адаптацію до невагомості або про розвиток деяких патологічних процесів, що свідчать про виникнення хвороби невагомості, є дискусійним.

Першим, хто передбачив ряд складних проблем при дії на людину невагомості, був К. Е. Ціолковський. В роботі «Вне Земли» («Поза Землею») він пише, що в умовах невагомості жити і працювати далеко не просто. Далі в цій же роботі він відзначає, що перебування в невагомості може викликати певні зміни в організмі космонавтів, котрі обтяжать їх поведінку, «ноги, руки і все тіло буде налите свинцем… Довго не можуть піднятися з підлоги, крутиться голова…» [1].

Важливо, що К. Е. Ціолковський звернув увагу га вагомі (серйозні) наслідки, котрі можуть викликати довгі перебування в космосі. Якраз він першим намагався дати принципову відповідь на важливе питання космонавтики. Ціолковський вважав можливим достатньо тривале перебування людини космосі тільки при створенні штучної сили тяжіння. Ще у 1895 році, тобто майже сто двадцять років тому, він запропонував для цього використовувати центр обіжну силу (обертання корабля). При цьому радіус обертання повинен бути достатньо великим, щоб створити прискорення в багато разів менше, ніж сила тяжіння [1]. Разом з цим він враховував і небезпеку заколихуватись, якщо радіус обертання значно малий.

Таким чином, ми бачимо, що основоположником космонавтики вважав дію невагомості на людину, особливо тривалий час одним із надто серйозних факторів зовнішнього середовища, не випадково в багатьох його робіт, присвячених невагомості.

У зв’язку з цим, розглядаючи вплив невагомості на організм не просто, і не тільки як фізіологічну адаптацію до цих умов на різні стадії тренування і активації, але як стрес-фактор, здатний привести до